

УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДСЬКЕ СЛОВО

UKRAINIAN COMMUNITY WORD

НЕЗАЛЕЖНИЙ ОРГАН УКРАЇНСЬКОЇ СУВЕРЕННО-СОБОРНИЦЬКОЇ, ТРУДОВО-ДЕМОКРАТИЧНОЇ
І РЕСПУБЛІКАНСЬКОЇ ДУМКИ.

ВИХОДИТЬ МІСЯЧНО

Видає: Українська Громада імені Микити Шаповала в ЗДА. Редагує: С. Зеркаль

Передрук статтів або їх частин дозволяється, але тільки з зазначенням джерела.

Статті підписані власним прізвищем автора, не завжди висловлюють погляди чи становище редакції і за них відповідають самі автори.

За надіслані до вміщення в журналі статтів, поезії, наукові праці то-що редакція не виплачує авторам ніяких гонорарів і не вступає з приводу цього в ніяке листування.

Редакція застерігає собі право скорочувати надіслані матеріали і правити мову. Редакція не вступає в ніяке листування з авторами з приводу цього. Незамовлені і не використані матеріали звертаються лише тоді, коли автор матеріалів виразно це собі застеріг і коли долучив заадресовану до себе коверту з відповідною поштовою оплатою.

Передплата виносить: річно 3.50 дол., піврічно 1.80 дол. Поодинокое число 30 цент.

Всі листування і пересилання грошових внесків просимо засилати тільки на подану адресу.

P. O. BOX 103, BROOKLYN 25, N. Y., U. S. A.

Рік IV.

Новий Йорк, К в і т е н ь, 1956.

Чис. 4/40/.

З М І С Т :

1. Документи ганьби. Політична конвенція між Польщею і Україною.....	Стор. 73.
2. М.Шаповал: Мандрівне /Продовження/.....	" 77.
3. С.Зеркаль: Минулість і майбутність України/Продовження/.....	" 83.
4. Загальна Рада: Пересувні пункти медичної обслуги. Народ. нової нації...	" 89.
5. Везуть капітал на чужину. Подорожування до Чехо-Словаччини.....	" 91.
6. Я.Мамонтів: Творчість. Сні весни. Вальси весни.....	" 92.
7. А.Ходоровський: Весна 1956.....	" 92.
8. Галина Хурба: ДАЛЕКИЙ СВІТ. Розповідь автобіографічна Нова книжка.....	" 93.
9. Ліквідація Уніятської Церкви на Пряшівщині і в Чехо-Словаччині.....	" 93.
10. Розташування імперіальних французьких військ.....	" 95.
11. Мова в радіовисланнях.....	" 95.
12. Ікроїди. Книжки, які можна набути від "Українського Громадського Слова"	" 96.

Д О К У М Е Н Т И Г А Н Ь Б И .

Квітень місяць для новітньої історії України увійде як лихий місяць.

29 квітня 1918 року реакційна і контрреволюційна чорносотенщина, на чолі з ген.П. Скоропадським вчинила пуч і знищила Українську Народню Республіку, захопивши владу в свої руки над трудовим народом України довела до федерації з Московськими генералами для відновлення Російської монархічної імперії. Це сталося 14 листопада 1918 р. Але цей ганебний злочин був реабілітований кращими національними патріотами і будівничими Української Народньої Республіки Микитом Шаповалом і Володимиром Винниченком, що підготували всенародне повстання і ще в той же самий день була проклямована і відновлена Українська Народня Республіка.

Квітень місяць позначився ганебною орієнтацією керівників Директорії влади УНР на Антанту і її сателітів Польщу та Румунію, а в деяких офіцерських і поміщанських колах орієнтація на Денікіна /Московського чорносотенця і єдинонеділляця/.

29 квітня 1919 року "отаман" Оскілко /приналежний до УПСР/ в товаристві Мацика, О.Макаренка, О.Ковалевського, ген.Агапієва, полк. Генпеля, Євгена Архипенка і інших, вчинили пуч в місті Рівному на Волині, заарештували частину міністрів УНР, "виключили" з Директорії Петлюру, та А.Макаренка і Оскілко проголосив себе "Головним Отаманом" військ УНРеспубліки та призначив свій "уряд".

"Про вчинений переворот Оскілко зараз же послав кілька телеграм до Галичини - Петрушевичові та Андриєвському /Опаносові, членові Директорії з УПСР.Ред./, сповіщаючи, що все 'хвала Богові, йде успішно'. В одній з цих своїх телеграм Оскілко висловив бажання, щоб Петрушевич швидче обняв пост Президента зєдиненої України".

/Павло Християк - Українська Революція 1917 - 1920 рр. Том IV, стор. 127-128/

Але не пощастило "Головному Отаманові" Оскілкові довго затриматися і на другий день, 30.IV. вже втік до Польщі з своїми ворохобниками, де їх інтерновано а державні гроші, які вони захопили зі собою, польською владою конфісковано. Тих грошей Польки ніколи не повернули Україні, а "героїв" пучу одних посаджено до тюрми а других до концентраційного табору військово-полонених. Так скінчилася ця авантюра.

21 квітня в ночі на 22 квітня 1920 р. підписано Варшавський договір, найбільш ганебний в новітній історії України. Зміст цього ганебного документу такий:

"ПОЛІТИЧНА КОНВЕНЦІЯ МІЖ ПОЛЬЩЕЮ ТА УКРАЇНОЮ.

Уряд У.Н.Р. з одного боку і уряд Р.П.П. з другого боку, в глибокому пересвідченню, що кождий нарід посідає природжене право на самоопреділення та окреслення своїх стосунків з сусідами, і однаково виходячи з бажання уґрунтовати підстави для згодного і приязного співжиття на добро і розвиток обох народів, погодилися на слідуючі постанови:

1. Визнаючи п р а в о України на незалежне державне існування на території в межах на північ, схід і південь, як ці межі будуть определені договором У.Н.Р. з її пограничними з тих сторін сусідами, Річ П.П. в и з н а є Директорію Незалежної Української Народньої Республіки, на чолі з Головною Отаманом п.Сипілоном Петлюрою, за Верховну Владу У.Н.Р.

2. Кордон між У.Н.Р. і Р.П.П. устанавлюється слідуючий: на північ від Дністра, вздовж р.Збруча, а далі вздовж булшого кордону між Австро-Угорщиною та Росією до Вишеградка, а од Вишеградка на північ через загірря Кременецькі, далі по лінії

на схід від Здолбуново, потім вздовж східного адміністративного кордону Рівенського повіту, далі на північ вздовж адміністративного кордону бушної губернії Мінської до схрещення його р. Припятью, а потім Припятью до її устя.

Іб до повітів Рівенського, Дубенського і частини Кременецького, які зараз відходять до Р.П.П., то пізніше має наступити стисліше порозуміння.

Докладне окреслення кордонної лінії повинно бути переведене спеціальною українсько-польською комісією, складеною з відповідних фахівців.

3. Уряд Польський признає Україні територію на схід від кордону, зазначеного в артикулі 2-ім цієї угоди, до кордонів Польщі 1772 року /передрозборових/ які Польща вже посідає, або набуде від Росії шляхом збройних чи дипломатичних.

4. Польський уряд зобов'язується не заключати жадних міжнародних угод, направлених супроти України; до того ж самого зобов'язується Уряд Української Народної Республіки супроти Річі Польської Посполитої.

5. Права національно-культурні, які уряд У.Н.Р. забезпечить громадянам Польської національності на території У.Н.Р., будуть в найменшій мірі забезпечені громадянам національності Української в межах Р.П.П. і навідворот. /НЕ. Чи не треба розуміти: "в не меншій мірі?"/.

6. Заключаються спеціальні економічно-торговельні умови між У.Н.Р. і Р.П.П..

Аграрна справа на Україні буде розв'язана Конституантою. До часу скликання Конституанти юридичне становище землевласників польської національності на Україні определяється згодою між Р.П.П. і У.Н.Р.

7. Заклучається військова конвенція, що становить інтегральну частину цієї угоди.

8. Умова ця зостається т а є м н о ю. Вона не може бути передана третій стороні, чи бути опублікована нею в цілості, чи почасти, инакше як тільки за взаємною згодою обох контракуючих сторін, за винятком артикула першого, який буде оголошено по підписанню цієї угоди.

9. Умова ця вступить в силу негайно по підписанню її контракуючими сторонами.

Підписано в Варшаві, квітня 21 дня 1920 року, в двох припірниках, уложених: один в мові українській і один в мові польській, з застереженням, що в разі сумніву текст польський буде вважатися за міжнародний.

Оригінал підписали:

Керovníк Мініст. Закорд. Справ
Укр. Народн. Республіки
Андрій Лвицький.

Керovníк Мін. Заграничних Справ
Річі Посполитої Польської
Ян Домбський."

/Проф.С.Шелухін. Варшавський договір між Поляками й С.Петлюрою 21 квітня 1920 року. Прага. 1926. В-во "Нова Україна". Сторінки 13 і 14/.

Далі сенатор С.П.Шелухін робить аналіз правничу цієї угоди і там же пише:
"Зміст договору робить гнітуче враження... - в ній все для Полків, а нічого-сенько для Українців! Україна мусить по цьому договору нести тяжкі жертви міліонами населення, майже 162.000 кв. кілометрів території /Вся Галичина, Холмщина, Полісся і частина Волині.Ред./, правами і прийняти на себе зобов'язання на користь Польщі, а Польща тільки набуває собі різних прав і не бере на себе ніяких обов'язків. Такі договори можуть бути диктованими хіба побідником,

але ж УНР з Річчю III не воювала і Польща України не побіждала...

Цей договір продиктовано неповагою до Української нації, він топче добре Українське ім'я, честь і гідність... з Конституції 28 січня 1919 р., видно, що 21 квітня 1920 р. У.Н.Р. не мала органу, який мав би право творити в той час договори з якими б не було зізнами в елементах держави, як це зроблено договором 21 квітня.

Це ж дав ці уповноваження Лівницькому? Це ми можемо установити, не бачили самого уповноваження, аналізом фактів.

Од самого себе і од Ради Міністрів при існуванні Директорії УНР. Лівницький творити такий договір не міг - на те не згодилися б і не пішли Польки. Він мусів мати уповноваження від Директорії. Але Директорія ніяких уповноважень йому на це не давала, хоч договір і утворено її іменем.

Член Директорії Петрушевич вже по своїх відносинах до Польщі виключається. Члени Директорії Андрієвський та Швець тільки у мене в 1926 році вперше познайомилися з цим договором, а Макаренко ще й досі не знає його змісту, хоч договір і написано від їх імени. Один з них мені написав, що цей договір од них було потаєно.

Нарешті зостається ще один Член Директорії - Петлюра. Без оуміння договор було утворено з його участю, як члена Директорії. Про це промовляють хоч би такі факти: 1/ Петлюра прийняв цей договір до виконання і виконував його, 2/ в листопаді 1920 р. уповноважений Петлюри до Ліги Націй - Шульгин посилався на цей договір в меморандумі в потвердження прав Петлюри і цитував його. Цього досить для юридичного висновку. Я сказав - уповноважений Петлюри, бо в той час, як видно буде далі, Петлюра вже остаточно й виразно відкинув Конституцію 28 січня 1919 р., чим розірвав свій легальний зв'язок з У.Н.Р. і перетворив уряд, який працював з ним, в уряд Петлюри, бо уряд У.Н.Р. міг мати свою повноважливість тільки з Конституції 28 січня 1919 р. Так державно-правний зв'язок з У.Н.Р. було знищено, а уряд У.Н.Р. зліквідовано... Всі Члени Директорії, як це установлено Конституцією 28 січня 1919 р., є тільки рівноправні А, Б, С, Д, які взяли на себе обов'язки від Конгресу, як персонально, так і колегіально для виконання. Індивідуальність кожного з них в правнім поступованні й значіння мати не може.

15 листопаду 1919 р. Члени Директорії поділили між собою роботу і затвердили це постановою. Петлюра повинен був зоставатися на території Української Народньої Республіки й працювати там в імені Директорії, а Макаренко й Швець їхати за кордон і в імені Директорії вести закордонну роботу. В п. 4 розподілу праці сказано, що на їх обов'язок покладається "заключення прелімінарно умов і політично-мілітарних договорів від імені У.Н.Р. з иншими державами", то б то як раз такі справи, як договір 21 квітня з Польщею, відносилися до них, а не до Петлюри. В п. 1 сказано, що на них жав покладено "брати участь в Міровій Конференції в Парижі і инших міжнародних конференціях з правом заступництва інтересів У.Н.Р.", в п. 3 на їх обов'язок покладено "мати ший контроль над діяльністю всіх урядових інституцій У.Н.Р. за кордоном і окремих урядових осіб".

З цього ясно, що Петлюра единоособно без відома й згоди инших Членів Директорії не мав права в Варшаві видавати уповноваження Лівницькому не тільки для утворення політичного й мілітарного договору, а й взагалі від імені Директорії на які б не було инші потреби. Територіально, згідно з постановою Директорії 15 листопаду 1919 р., в Польщі могли виступати тільки Швець і Макаренко в імені Директорії або Директорія в цілому разом з Петлюрою.

Тому і по цій причині договір 21 квітня 1920 р. є незаконний в основі і У.Н.Р. ні до чого не зобов'язуючий.

З цього ясно також, що й потаєння договору од Членів Директорії було протизаконним порушенням постанови Директорії з 15 листопаду 1919 року, підписаної й Петлюрою. Цей розподіл не є договір, а урядовий акт розпорядження, порушення якого одним з тих, що підписав, є правопорушенням і компрометацією влади, установленої Конституцією 29 січня. Типі більше, що, опинившись за кордоном У.Н.Р., Петлюра губив права по уповноваженню, даному постановою 15 листопаду на територію У.Н.Р., через що типі більше мусів робити усе тільки в колегії Директорії, а не од себе і

не без других Членів /директорії/. Такі постанови не підлягають товмаченню в поширеному зміслі". /С.Шелухін - Варшавський договір, ст. 14-15-16/.

Як же дійшло до такого ганебного договору?

Перші дипломатичні відносини між Україною і Польшею до доби владі ген.П.Скоропадського. Першим дипломатом тоді був якийсь Нілуо, московський чорносотенець. Коли владу Скоропадського повалено то й зв'язки з Польщею порвалися.

31 грудня 1918 р. до Варшави виїхала дипломатична місія У.Н.Р. під керівництвом Міністра Освіти У.Н.Р. Прокоповича В.К., але й вона довго не задержалася й повернулася до Київa.

В лютому місяці 1919 р. у Варшаві з'явився новий представник У.Н.Р., якийсь "полк." Курдиновський, з доручення Міністра Закордонних Справ У.Н.Р. п. Яцивича К.А. Цей "полковник" багато наробив аявтур різних, компромітацій і великої шкоди моральної і матеріальної Україні. За це уряд У.Н.Р. Курдиновського відкликав.

9 серпня 1919 р. Уряд У.Н.Р. вислав нову Надзвичайну Місію до Варшави, на чолі з б. Міністром Шляхів У.Н.Р. п. Филипчаком П.К. Ця Місія з Поляками уклала ганебну умову, корисну Полякам і шкідливу Україні. За ці шкідливі вчинки Надзвичайну Місію Филипчака відкликано дня 19 серпня 1919 р.

Нарешті 3 жовтня 1919 року до Варшави виїхала остання "Українська Дипломатична Місія в Річі Посполитій Польській" /така була її офіційна назва. Ред./, та складалася з таких осіб:

"Наддиряжців - Голова Місії - Міністр Юстиції і керуючий Міністерством Закордонних Справ УНР Лівницький Андрій, перший заступник Голови - Михайлів Леонід, політичні Радники - Юнатенко Прокіп, Ржепецький Борис та Миланецький Петро; Наддиряжці, що ввійшли в склад Місії, яко кандидати Уряду галицької /диктатури: другий заступник Голови, Державний Секретар Західної Области УНР. - Вітницький Стефан, політичні Радники - Горбачевський Антін і Подаківський Михайло". /Олександр Доценко. Лїтопис Української Революції. 1917 - 1923. Том II, книга 5, Т.-Львів. 1924. Стор. 13/. Крім цього кадру ще кілька секретарів та технічних виконавців.

Гвиїздаючи до Варшави Місія одержала Повноважсть, з зазначенням функцій кожного члена Місії. Оригінал Повноважсти підписали: Голова Ради Народніх Міністрів, Міністр Внутрішніх Справ І.Мазепа. Керуючий Міністерством Закордонних Справ, Міністр Юстиції А.Лівницький. Державний Секретар Шрамченко. /О.Доценко, ст. 14/. Отож А.Лівницький підписав сам собі повноважсти!

Робота Місії пішла скорим темпом. Не маємо місця тут переповідати про діяльність Місії, але вже 2 грудня 1919 року Місія підписала і подала Польському Урядові Декларацію такого змісту:

"Українська Дипломатична Місія в Річі Посполитій Польській до Високого Уряду Річі Посполитої Польської.

"Від імени Уряду Української Народньої Республіки, яко її представники, Українська Дипломатична Місія в Річі Посполитій Польській заявляє слїдуюче:

.....
.....
.....

Згідно з тим своїм бажанням Український Уряд декларує:

Далі буде.

Не пора, не пора, не пора
Москалеві й Ляхові служити!
Довершилась Україні кривда стара -
Нам пора для України жити.

Іван Франко.

М. Шаповал.

МАНДРИВНЕ.

Продовження.

Треба їхати, але візи не дає австрійський консулят. Треба звернутись до свого посольства у Відні, щоб воно взяло дозвіл на виїзд в міністерство, котре сюди зателеграфує і т.д. Гоб виїхати - треба вкоротити собі життя на цілий рік.

Рукуни швидко поступають. Увесь Будапешт лагодиться до свят і маю; все уквітчано червоним... Важко і погано на душі. Їзда вже втомила... Труднощі переїзду просто людські... Ох, коли то все налагодиться. Вістей з України нема ніяких. Одрізаність повна. Чи довго ще буде така ідеальна ізоляція народу від народу? Мабуть довго.

1 мая 1919 р. Будапешт.

В 6 год. ранку розбудив оркастр громом "Інтернаціоналу". Скрізь лунає музика. В оркестрі віз барабан маленький коник, прибраний червоними стрічками.

Позавчора у-вечері були на острові Маргіт-Сигет і вечеряли в "Гранд-отелі" з родиною Сікевичів. /Сікевич Володимир, український військовий діяч, посол УНР в Будапешті. С.З./ Душ, холод, я простудився.

Вчора у-веч. у Шрагів була якась пані Пінтер і друга, що хоче здобути паспорт укр. громадянства. Розповідала, що здобути нема чого з їжі. Ївлодають. Їздить вона на села за харчами, але провезти трудно, бо скрізь на вокзалах контроль. Одного разу вона поїхала з прислугою, купила гуску і провезла так: унакувала прислузі на груди /вона була худя і висока/, получився "гарний бюст". По шляху жовніри "дуже інтересувалися" нею і вона поїхала безпечно.

У-вечері приїхав з Відня п. Біберович автомобілем. Розповідає, що там спокійно, ніякого большевизму нідє нема. В Італії, Франції спокійно зовсім. Антанта рішила знищити венгерський большевизм і тому розпочала скрізь наступ. Мета цього наступу - взяти Будапешт і скинути большевицький уряд та завести свої порядки.

Угорська буржуазія, як пишуть газети, прохала чехів аби вони розпочали були наступ на Угорщину та дозволили на Чеській території організувати їй добровільські війська - на це відмовлено тоді, а тепер кажуть, що й чехи наступать.

Через те, що в "Збірній станиці" незадоволення, то Біберович привіз приказ підписаний М. Лозинським розв'язати станицю /Ігхайло Лозинський, правник, редактор "Діла", Секретар Закордонних Справ: ЗУНР. С.З./ Полонені з Італії будуть їхати через Відень і Чехію, а тому станиця не потрібна... Скрізь чути лише про "інтереси". Хтось попрацював над утворенням цього ганебного типу "реакціонерів пригнобленого народу". Капіталізм здеморалізував недержавні нації. Їй програли основно нашу справу через реакційну воєнщину. Подивимось яке буде свято.

По місту ми ходили мало. Біля парламенту була юрба люду, грала музика, хтось говорив, заклавши руки в кашені. Нудно, хочеться їсти. Кажуть, що Антанта звеліла цілком закрити переїзд до Австрії.

3 мая.

Вчора вечеряли в "Британії". Пан Козловський здобув дозвіл на цю вечерю і ми справді повечеряли добре. По шляху, о пів II год. ночі, якийсь жовнір сказав, що уряд скинуто і вже є новий уряд, а в отелі фрауцімер сказала "нема нового Уряду". Гачив у М.М. Галагана одного угерського діяча - Пюра.

В газеті : оповіщено, що боротьба буде до останньої краплі крові - така постановка центрального "Совета".

Оповіщено загальну мобілізацію пролетаріяту.

Сьогодні десь купили наші пані I 1/2 кіло м'яса за 180 корон.

4 мая. Неділя.

Холод. Голод. Ізольованість від світа. Вчора блукав довго по місту і бачив на

одній площі прикрасу: пишню декорована ятка, на 4 кутках котрої по великій гіпсовій фігурі, що уявляє голого робітника з молотом. Жилляве, напружене тіло з откритим половим членом, представленим цілком реалістично.

І ось за сполученість: революція і полова напруженість? Недалеко від Луна-Палата фігура голого Маркса, чисто антична постать. Недалеко від нього будівля з "фресками" мирного життя і революції. Обовязково Революція символізується голою дівчиною, хліборобство і інші заняття також представлені групами людей, між якими центральні фігури або цілком голі або наполовину.

Сьогодні обмірковується в посольстві плян поділу на два представництва, цілком окремих: одно від УНР а друге від ЗУНР. "Єдина" Україна лишилась, як ілюзія мрійників. Галичане ведуть далі свою лінію сепаратизму.

На каруселі гопки біга,	Гуляє вітер в каруселі,
Ласує пишню білий кінь,	Вихриє музика, талці б'є,
На нім вона біліша снігу,	Він і вона такі веселі
А ззаду гонить прудко він.	І насолоду кожне п'є. М.Шаповал.

9 мая. Пятница.

Нічого нового. Вільш опритно відшукуємо харчі. Вчора оглядали гуртом зоологічний парк. Багато цікавого звірря і птацтва.

Вчора написав листи Смигуніві, Винниченкові, Шрамченкові і Ковалевському і передав череда через Козловського, котрий сьогодні поїхав через Відень на Україну. В газетах про Україну нема нічого. За весь час лише була глуша телеграма Раковського і Петровського з привітом 1 мая. "Спростування" з Петрограду військового комунікату Петлюри про успіх в київському районі і звістка про висилку з Києва консулів тих держав, що не визнали ще Совітської України. От і все. Паризькому в газетях наробило одібрання у Відні в Угорського посольства 150 мільонів корон, а вчора й сьогодні всі газети кричать про проєкт мирового трактату Паризької конференції.

Позавчора була відповідь румунського генерала Мардареску на пропозицію перемир'я з боку угорського Уряду. Умови неймовірно тяжкі: демобілізація всіх угорських воєнних сил, передача всього воєнного майна, продуктів то-що румунам протягом 10 днів. Передача 1800 паровозів, 4100 класних, 40000 закритих, 27000 откритих вагонів, 4 панцерних поїзда, 400 автомобілів і 500 автокаміонів. Румунське військо стоятиме на 20 кілометрів вперед від теперішньої лінії, від Чапу і інших міст. Місцевість від р.Тиси до румунської етнографічної границі буде звнята військом аж поки румунський і угорський парламенти не ратифікують цих умов. Яку відповідь дасть угорський уряд - невідомо. Настрій пригноблений. "Свобода народів" - порожня фраза.

Українське посольство вже розділилось надвоє: УНР і ЗУНР.

Позавчора і вчора італійські офіцери вподобали квартиру Галагана, хотіли її зайняти, але той заявив, що йому вона також подобається. На це не звернуто уваги. Галаган заявив урядові і прохав забезпечити його. Приїхав товариш Комісара закордон. Справ і все полагодив. Коли б італійці зробили своє - то Галаган виїхав би з Угорщини. От логіка міжнародних стосунків! Поводження італійців визиваюче. І ось значить переможці...

Софія Сергіївна до Відня не поїхала/дружина М.І.Шрага/.

10 мая.

Вчора дістали французькі газети і в "La Petit Parisienne" від 27 квітня, прочитали статтю Paul du Bochet'a про Україну. Стаття безумовно написана на основі знайомства з дійсним станом річей. Приложено карту фронтів і границь, що фігурували в переговорах. Також майже зроблено точно. Стаття писана під диктовку

політиків, що себе називають "мозком всього українства". Застерігає дю - Боше Антанту від нерозважності і каже, що коли Антанта відкине Україну, то вона не вмере, буде жити і розвиватись, але попаде в ряди більшовицької федерації і під вплив германофілів. Гачив дю - Боше в Станіславові гугулок в червоних головних уборах, що прохались на війну, аби батись разом з своїми чоловіками проти Поляків. Вказує, що на Великій Україні б'ються проти більшовиків "майже виключно галилчане"... Правда змішана з оперетковою брехнею!

Хто радів гетьманству і на задніх лапах перед ним ходив? Хто проти Центральної Ради, хто плескав проти земельної реформи, хто проти об'єднання України? Цегельський лякав муринами, а Л.Гачинський боявся уцербу для ов. Унії.

Читаємо далі умови миру Антанти з Німеччиною... Це чиста ганьба!

12 мая.

Вчора читали в газетах, що в Парижі рішено аби Польща і Чехія мали спільну межу з Румунією, цеб-то значить, що Галичина віддається Польщі, а "Руська Країна" - Румунії. Можна GRATULувати наших політиків з великим успіхом! Виходить на чисту воду вся "сімнатія" Антанти до України.

Крім проголошено совітською республікою, котра посилав привіт республікам Російській, Українській, Угорській, Литовській, Латвійській.

Газети вчорашні оповідають, що в "середній Галичині" більшовицькі розрухи. В Італії наче б то генеральний страйк робітників. В Сербії відкрито наче б то більшовицьку змову. В Німеччині оповіщено траур на 8 днів з приводу версальських умов Німеччині. Шейдеман сказав, що ціли умовали Німецький народ засуджується на вічне рабство. Можна думати, що умови не будуть прийняті, хоч німецький посол граф Брондорф-Ранцау в Парижі залжив дуже обережні ноти, називаючи проект умов ні для якого народу в світі...

Почуваю себе негаразд. Хвороба підточує всі мої сили. Не знаю чи буду купатись в сірчаных ваннах.

Галаган розповідав, що угорський представник Макс Вінтер справді вітав Винниченка в Львові і дав розпорядження по всіх станціях, щоб його вітали. Приходили Коменданти і запитували чи чого не треба. А "Республіка" писала, що це відносилось до їхньої торговельної місії. З балачок в "Інтернаціоналі" ясно, що репутація нашого Трудового Конгресу стояла не високо через те, що головою був Митик...

13 мая.

Сьогодні був у Коніара Руської Країни д-ра Августа Шефана, щоб добути матеріялів для вивчення Угорщини на українській мові. Балакали багато про всячину. Дав мені 4 номери "Руської Правди", що виходить у Мункачі. Ікаво, що до земельної справи, то вони думають зробити приблизно те, що й ми, але йдуть здалека: хочуть залишити дрібну земельну власність.

В газетах є звістки всякі: Бесарабія вже оповіщена совітською республікою, румунська влада там знищена. В Маджарені знову заганаував уряд Гофмана а більшовики після великого бою відступили. Сьогодні газети подають промову Шейдемана і заяву Гірша в німецькому парламенті: нізачо вони миру не підписуть на тих умовах, що запропоновані з Версаля. Вся Німеччина так настроєна: "Краще смерть, ніж рабство!" як сказав Гірш, пруський міністер.

"Українська совітська республіка" оповіщає мобілізацію, щоб іти на Дон.

Кажуть, що у Віденських газетах оповіщено, ніби українці відступили від Львова і приготувляють здачу Дрогобича і Борислава. Поляки, мовляв дуже тішаться.

Вчора прийшла з Відня вістка, що там в справі моєї візи зроблено інтервенцію, але відповіді ще нема. Гресь подібне до того, що наші земляки подбали аби мені візи не давано, бо дуже дивно: в телеграмі нашого посольства було показано про візи для

п'яти осіб, а дозвіл дано лише для трьох, мені і Шрагові недано.

Хто б це там міг виділити нас в окрему групу? Очевидно, що хтось працює.

Ой гай мати, ой гай мій,
Ой гай зелененький -
Та поїхав з України
Козак молоденький.

І тяжко, і смішно, і огидно.

14 мая.

Сьогодні одержали телеграму від Козловського, що мені й Шрагові дано дозвіл на в'їзд до Відня, і що про це ближче взнати в австрійському посольстві. Отже чого не міг Липинський і К-о зробити за 2 тижні, те зроблено при бажанні за 2 дні.

Сьогодні в газетах є телеграма з Станіслава від 13 мая про те, що 12 мая в Парижі відбулось засідання польсько-української комісії про перемир'я. З боку поляків: англійський генерал Бота, Дювський і генерал Розвадовський, з українського: Панейко, Лозинський, Вітовський. Головував Бота, котрий запропонував демаркаційну лінію: від північного Вуга до західної границі Дрогобицького повіту, щоб то, що Львів лишався в польській, а Дрогобицький район в українських окупаційних зонах. Ця лінія не буди служити за ґраницю при закріпленні державних границь. У вівторок буде друге засідання комісії, на котрому обидві сторони заявлять свої поправки, чи бажання.

Сьогодні читали французькі газети від 5 мая. Сидоренко має заяву до комісії в справі польсько-українських переговорів. Сидоренко каже, що інтереси польські і українські "сусідують", що з півночі "страшна небезпека", що він надіється на шасливий результат переговорів. Брак указівок від уряду через трудність комунікації, але ось скоро приїде спеціальна комісія. Він покладається на оповіщені принципи могутчої Антанти, котра і т.д.

В тімже номері газети заява Шульгіна. Приблизно: Намі вороги пробували компрометувати нашу справу указівками, що ніби наш уряд увійшов у згоду з більшовиками. Це нікого не може одурити. Раковський не є представником нашого уряду. Раковський був скрізь на службі, а тепер називає себе головою українського уряду. Це болгарин, що працює на німецькі гроші, скрізь поліція його видаляла за грабіжницькі справи. Наш народний уряд - Петлюра. Уряд не воює з Рудунією. "Тертя" з Польщею на шастя мають скоро закінчитись. Добра згода з сусідами Поляками, Чехами, Рудунами та великими державами, що є наші природні друзі - така, мовляв, наша мета в інтерпретації Шульгіна... Фі, яка дурна брехня... /Це писалося в газеті "Le Temps", 5.V.1919/.

В "La Victoire" сповіщається про кінець Беля Куна, про грабїж, розбої, убийства в Угорщині. Про Ригу: там голод, поліція організована з проститутток, котрі батогами б'ють людей, а 400 благородних дам деє топляться в залертї. Наші продаються по 400 карб., люди по коншпах шукають зерен віса.

Турецький візір назвав Росію "Чемпіоном християнства".

1 мая в Парижі заборонено робочі маніфестації. Військо і поліція стріляли. Більше 100 жертв. Загальне обурення. Адміністративна Комісія Генеральної Конфедерації праці видала протестуючу відозву. Загрожується урядові більшими демонстраціями.

Густав Ерве в своїй газеті піше проти робітничого свята, називає соціалізм робочою містиккою і т.п. Преса називає його ренегатом.

Газети подають текст ноти російського і українського більшовицьких урядів проти Рудунії. Ультиматум випадає:

1. негайна евакуація війська, урядовців і агентів з Бесарабії, щоб селяне і робітники могли вільно вибрати собі форму влади.
2. Видача під суд насильників Бесарабії.
3. Повернення всього російського військового майна, забраного рудунами.

4. Повернення бесарабському населенню всього, що його заграбували румуни.

5. Російський і Український уряди чекатимуть відповіді 48 годин з 1 мая, як що ні - то Уряди залишають собі вільну руку що-до Румунії.

Адміністративна Комісія Генеральної Конфедерації Праці складається з Альберта Тома, Браке, Бурдерон, Камелінат, Делепін, Дормой, Дибрейль, Поль Фор, Фросар, Грандвалле, Леба, Леві, Їонге, Їоріо, Морен, Ністраль, Мурс, Поль Луї, Пуассон, Ренодель, Луїс Сожиро, Северак, Самба, Верфей.

17 мая.

Позавчора в газетах "Pester Lloyd" і "Nepiszava" появились замітки про розмову з Штефаном, розуміється переказано з натяжками в більшовизм. Заходив познайомитись Д-р Мадор Стрипський, єдиний учений українець з Угорщини. Вчора був у його. Розмовляли де-що. Сьогодні розліплено плакати з закликом "Товариші українці! Залисуйтеся в українські відділи червоної армії і т.д."...

В Штетині влада перейшла до рук більшовиків. У "La Victoire" знову замітка, що України зовсім нема. Гнусна штата!

Прочитав "Доклад Народного Комісара по війсьним делам тов. П. И. Подвойского Временному Українському Рабоче-Крестьянському Правительству и 3-му Всеукраїнському Сезду Советов". Видання на правах рукопису "Народного Комісаріата по війсьним делам України". Доклад стосується організації української Червоної Армії: з політичного боку Україну трактує як центр усього успіху революції, як форпост Російської Республіки, як ключ до світової революції. Написано з розмахом, фразою, з ріжкими цифрами і ніде ні слова про Україну, як національну індивідуальність.

По відомостях нашого посольства на Україні більшовики устанавлюють дрібну земельну власність, так як і в Угорщині, котрій "сам Ленін" порадиш не порушати дрібної селянської земельної власності.

Написав до газет замітку про становище на Україні, перекладають на німецьку мову.

Голод скоро залучить. Вже нема сил більш витримувати муки хронічного недоїдання.

18 мая. Неділя.

Вчора у вєірніх газетах були звістки про ноту Вальфура полякам, щоб вони припинили війну в Галичині, в протинім разі Антанта не буде пропускати до Польщі ні одного транспорту. Клемансо пояснив, що в договорі з Німеччиною були зроблені стиглістичні і друкарські помилки, а також по звідсту: для Німеччини касуються договори з максималістичними урядами буишої Росії, але не з іишали як напр. Україна і Ліфляндія... Якесь непорозуміння! Постановлено також, що Україна матиме спільну границю з Чехією, але вирішення цього питання відсунено, щоб не перешкоджати польсько-українським переговорам.

20 мая. Второк.

Вчора Софія Сергієвна поїхала до Відня. На завтра обіцяв австрійський посол дати нам візи і може ми таки поїдемо від голоду.

Вчора переказано новини з України. Ковенко і Сокальський приїхали до Праги, там переказували - і так через Відень до нас дійшло. В Галичині спокійно, "ніякого більшовизму нема". Балбачан зібрав 26 тисяч "гарного" війська і стоїть з ним біля Чорткова. 29 квітня Оскілко і Агапіїв /начальник штабу/ арештували кабінет Мартоса і хотіли арештувати Петлюру, але військо на це не пішло. Петлюру вони були опоністи-ли за божевільного. В результаті Оскілко і Агапіїв втікли до Балбачана. По словах Ковенка найбільш популярні тепер на Україні Оскілко і Балбачан. У Києві, кажуть, є 7000 китайців, 2000 латишів, 4000 жидівських добровольців і 800 москалів.

Ніби-то вся Чернігівщина, Полтавщина, Харківщина охопена від большевизму і Олександр Грудницький оповістив себе за гетьмана. Найбільшу силу тепер мають самостійницький і народні республіканці. Ліні партії /соцдем і соц-рев/ тягнуть за большевизмом. Повітовий селянський з'їзд в Рівному висловив кабінетові Мартова недовіря. За що? - невідомо. Такі оплетні з України.

В Будапешті має виходити український часопис "Червоний Прапор", орган українських комуністів. В Німеччині затихло. Мабуть перед бурею. Газети оповіщають, що українське військо побідно йде вперед по Бессарабії. На кордоні Галичини ніби-то нема вже большевиків, бо вони пішли на Румунію.

Без певних вісток можна задиснутися.

23 мая.

Були гуртом в Кіно-Корсо і дивилися смішну комедію і драматичну драму, що розважають сучасну демократію. Дивний звичай: перед демонструванням п'єс, після демонстрування реклами, грають "Інтернаціонал". Всі встають, 2-3 голоси фальшиві слідком за музикою.

Газети оповіщають про взяття поляками Луцька, 2000 полонених, 2 дивізійних штаби і багато майна. Вчора писали уторські газети, що Петлюра перейшов до большевиків, а Оскільки до поляків. Сьогодні пишуть, що большевики "взяли Кременчук".

Розповідав Порш, що отаман Григоріїв /той, що брав Одесу/ перейшов на бік донців чи кубанців. Краснов на Дону ніби "разстрілявся".

Французькі газети сповіщають, що "український атаман Скоропадський" приїхав у Стокгольм на якусь нараду про спасіння Росії.

Поляки ведуть наступ на Тарнопіль. "Pester Lloyd" пише, що Антанта заявила полякам ультиматум, аби вони негайно опинили війну в Галичині, за це їм обіцяють Дрогобицький район. Переказує ця сама газета, що газети "Чеські думки"/Клофача/ і "Народні Лісти"/Крамаржа/ пишуть, що Польща своїми претензіями на Галичину перешкаджає шляхам Чехії. Нарікають на Польщу, котра з Італії /через Чехію/ дістає зброю і матеріяли для того, щоб воювати з большевиками, а натомість посилає це все проти українців і т.п.

Саме найвеселіше, це те, що Людендорф заявив, узаввавши про мирові умови: "Тепер він всіх англійчан посилає к чортам", а Папа на питання чи він буде посередничати, щоб помирити Антанта з Німцями, заявив, що втручатись не буде, але молитиметься Богові, щоб він послав розуму тим, що у Версалі виробляють мирові умови.

Один звертається до Бога, а другий до чорта - але хто з їх має рацію? - скаже історія і розумні....

Вчора і сьогодні пишу про визволення України. Робота посувається. Коли б добра їжа і цигарки - то працювалось-би добре, а так...

28 мая.

Дні йдуть в холоді і голоді. Газети приносять різні звістки: недавно большевики заняли Кременчук, вибивши з його війська Григорієва. Польська армія Галера пішла в наступ на Галичину і заняла вже Стрий, цебто Дрогобицький район вже перейшов до поляків. Зaproвадили Поляки военний стан на всю Галичину, військові суди їхні розстрілюють інтелігенцію, селян і робітників. Жак, смерть і руйну несуть польські "браття" в Галичину. Про наступи большевиків у Бессарабії щось не чути нічого, значить справа не важна. Генерал Фраше-д'Еспере приїхав до Кшишівова, щоб познайомитись з військовим станом. Німеччина посилає якісь ноти, дістає відповіді від Клемансо, що мир не налажується, але французи висловлюються, що він буде підписаний.

Падеревський заявив якісь гнусности про українське військо, а тому наш віденський посол телеграфує, ніби перебування нашого посольства і консуляту в Будапешті дуже зле коментується варшавською пресою.

Д. Буга.

С.Зеркаль.

МІНУЛІСТЬ І МАЙБУТНІСТЬ УКРАЇНИ.

Продовження.

Тому ваша ультимативна вимога припинення нами військової акції проти Директорії і виводу російського війська з України являється безпредметовою.

Ваше твердження, що на вас наступають Латиші, Мадяри і Китайці, завербовані на кошти Російського Світового Правительства, являється повторенням того наклепу, який розповсюджує проти нас уже на протязі року імперіялістична і контрреволюційна преса, що бажає цим знесилити і скомпромітувати успішну революційну оборону, яку Світова Росія веде проти всіх білогвардійських фронтів, і ви не можете не знати, що серед українського совітського війська, яке бореться проти вас, нема ані Китайців, ані Мадярів, ані Латишів.

Які елементи б'ються проти Директорії, вам чудово відомо хоча б з того факту, що по-більшевицькому настроєні селяне Київщини, Полтавщини і Чернігівщини, билися цілими місяцями за гасла радянської влади. Горожанська війна, котра йде тепер на Україні, не є діло якихось агентів совітської влади, але є природним результатом тої внутрішньої боротьби, яка ведеться на Україні поміж робітництвом і бідним селянством з одного боку й українською буржуазією з другого. Ваші спроби представити прихильників радянської влади складеними тільки з одного міського пролетаріату України, при чому ви протиставляєте йому ціле селянство, яке немов би то ставиться прихильно до Директорії, суперечить загальному фактові що український повстанський рух, який боровся за радянську владу на Україні, переважно відбувався по селах, в той час як у містах мав місце страйковий рух.

Ми з обуренням протестуємо проти ваших спроб представити міський та промисловий пролетаріат на Україні, працею якого утворена вся українська промисловість, як гурток прихильників, які борються не за своє політичне та економічне визволення, але являються провідниками російського імперіялізму, в якому ви обвинувачуєте й совітську владу в Росії, - тоді як тільки радянська форма, яка одчиняє широко шлях до самостійності робітництва та селянства, в стані забезпечити справжнє національне самовизначення трудового люду на Україні. Ваші зусилля виставити ту горожанську війну, що зараз на Україні, як війну поміж Україною та військом Російського Правительства, розбиваються вже через самий той факт, що представники й члени вашого Уряду, рахуючись з впливом Української Комуністичної Партії, який весь час збільшується з успіхом війська Українського Світового Уряду, не один раз виявляли бажання згоди з обома, при чому робилися заяви, що, на випадок установа парламентарних відносин, представники Української Комуністичної Партії зможуть, вигадаєте виїти в оклад Уряду. Така спроба з вашого боку є доказом того, що ви вважаєте Українську Комуністичну Партію реальним представником Українського робітництва та селянства. Ми повинні одночасно протестувати проти вашого стремління представити радянську владу на Україні, як диктатуру незначної кількості міського пролетаріату, бо радянська влада репрезентує не тільки промисловий пролетаріат, але й усе трудове селянство.

З огляду на виявлене з боку Директорії бажання поладити всі суперечні питання шляхом офіційних та міжнародних переговорів, ми пропонуємо вашим делегатам прибути в Москву. Не зважаючи на те, що вашою останньою телеграмою, замість того щоб іти на зустріч нашій пропозиції, погрожуєте нам оголошенням війни, ми лашаємось при нашій пропозиції, яка має на меті усунення сутички між Світовою Росією та Україною. Підходящим місцем для переговорів ми вважаємо Москву, звідки ваші делегації, користуючись звичайною недоторканістю й екстериторіальністю, матимуть змогу зноситись по

прямому дроту з Директорією.

Народний Комісар закордонних справ Ч и ч е р і н".
/П.Христак, Том IV, сторінки 36-39/.

На цій і закінчилася полеміка дипломатичними нотами, а війна прибрала ще острішого характеру.

При такій ситуації, в першій половині січня 1919 року, Директорія писала до Москви Надзвичайну дипломатичну Місію в складі С.Мазуренка /УС/ПІ-незалеж./ і Ярослава /УПСР/, як радника. Репрезентантом від РСФСР в переговорах був М.Івануїльський. Згідно директив, Місія мала заявити, що Директорія погоджується на радянську форму влади на Україні, тобто на систему трудових рад, що Директорія ~~іде~~ на заключення економічного договору і військового союзу з РСФСР в цілях боротьби проти добровільних російських арій і від наступу антантського війська, в заміну за це мав бути припинений наступ військ РСФСР на Україну та визнана незалежність Української Народньої Республіки з тою верховною владою, яку встановить Трудовий Конгрес.

Особливо Москві дуже залежало на тому, щоб Директорія УНР негайно виповіла війну Антанті, але С.Мазуренко не поступився цим вимогам і погодився на нейтралітет. Нарешті догодилися і списали такий договір:

"Підписаний обома сторонами мирний договір признавав нейтралітет України з активною обороною проти Денікіна, Краснова, Антанти /Одеса.С.З./ й Польщі, а так само принцип радянської влади, не зазначаючи точно, в яких саме формах; це мало вирішитися при дальших переговорах, при чому зарані приймалося, що це будуть трудові ради, се-б-то з відповідним представництвом трудового селянства в них".
/В.Винниченко - Відродження Нації. Том III, стор. 223/.

До перемир'я і миру не дійшло, хоч обидві сторони в той час дуже його потребували. Новітні Московські Калити не могли погодитися щоб народи поневолені попередниками могли жити своїм вільним життям. В міру того як большевицькі Московські війська забирали Український простір, за тим військом ~~спирани~~ їхало потягали, автани, возани чи саними і пішки, заливало ті простори з Московщини московським ~~людом~~ - москвинами, як сараною. Здобувши що попало до рук поверталися назад на Московщину, або поповнювали військові формуції большевицькі.

З приводу посилки до Москви Надзвичайної Дипломатичної Місії С.Мазуренка то оголошення війни Московії, в Директорії і в Раді Міністрів повстало роздвоєння:

а/ Голова Директорії Винниченко і член Директорії Швець, 3 міністрів УПСР і 2 міністрів УСДРП/Чеховський і Мазуренко/ трималися того погляду, щоб війни офіційно не оголошувати Московії і стримувати Московську агресію переговорами, відтягуючи та цим самим затримувати рух большевицької навали, а в той же час не виступати і проти Антанти в Одесі;

б/ Члени Директорії Петлюра, Андрієвський і Макаренко та переважача більшість міністрів стали на тому, щоб Москві негайно оголосити війну, чим докажеться Антанті, що УНР і її уряд стоять на сторону ~~шанси~~ Антанти і в війні проти большевиків, чим здобудеться довіря в Західних державах, в самій Антанті і її членів: Польщі і Румунії. Головним же чином йшло про одержання від Антанти технічної допомоги/зброї/.

16 січня 1919 р. Директорія офіційно оповістила війну РСФСР і від цієї дати зірвано всякі стосунки між воюючими сторонами, а від С.Мазуренка ніяких вісток також не одержано.

16 січня 1919 вийшов наказ по війську ч.7, підписаний Отаманом Галкіним і Тютюнником, в якому говориться:

"Хто з воїнів в бою покаже свою легкодухість і не буде до останньої можливості давати ворогові опору, хто не буде виконувати наказів начальства військового, хто втіче з війська до дому... хто не буде у своїх ~~вчинках~~ службових бездоганно чесний - вважається зрадником Української Народньої Республіки і р о д и н а
й о г о п і д л я г а є в и н о в ц і з а м е ж і У к р а ї н и".(X)
Очевидно видання такого наказу по війську випагали обставини. Як потім побачимо, що цей наказ не мав ніякого позитивного впливу на скріплення дисципліни у війську, та про це скажемо далі. (X) П.Христак, IV, ст. 41.

Пізніше з'ясувалося, що С.Мазуренко кілька разів посилав радіотелеграми на імя Директорії, але Голова Директорії В.Винниченко їх ніколи не одержував. В той час радіотелеграф був під військовою владою, цебто всі телеграми попадали до Головного Штабу Армії і переходили через руки Головного Отамана С.Петлюри.

"Виявляється /це стало відомо тільки через 6-7 місяців/ що й С.Мазуренко й П.Комісар Черін весь час пробували говорити з Київом по радіо й через щось Київ не хотів приймати від Москви телеграм /Радіотелеграф був під військовою владою/.

Тоді С.Мазуренко за особливою допомогою російського Уряду посилав в Київ свого кур'єра з докладом про успішність переговорів /Такого ж змісту й радіотелеграми подавалися/. Російський Уряд дає кур'єрові екстренні потяги, щоб швидче доставити його до України. Нарешті, він уже під Києвом. Але коли хоче на окремому паровозі під білим прапором наблизитись до українського фронту, його зустрічають скаженими вогнен гармат. Він ще кілька разів пробує під'їхати, робить яко-мога помітніший білий прапор, - у відповідь той самий ворожий вогонь. Не будучи навіть отаманом, можна зрозуміти, що окремий паровоз та ще під білим прапором не може загрожувати фронтові й його можна підпустити до себе без усякого ризику й страху за військову справу. Отже, значить, його не підпускали не через це? А через що?

То знала тільки отаманська влада". /В.Винниченко, том III, ст. 229-230/.
Війна з Московщиною затягалася, даючи свої криваві "живтя" ще кілька років, і в наслідок програної боротьби ще й тепер на Українській землі проливається кров, мільонами гине український працюючий люд та економічно експлуатується по кріпацьки типи ж Московськими наїзниками, коли пишемо ці рядки.

Україна тоді вже мала проти себе чотири фронти: Московсько - большевицький, Московсько - монархістичний /Денікін і Краснов, Донщина/, Антантський /в Одесі/ і Польсько панський Пілсудського.

Директорія і Антанта.

Не не закінчилося повстання під керівництвом Директорії проти режиму ген.П.Скоропадського, ще не вступили в Київ війська УНР, ще не відомо як то все кінчиться і коли кінчиться, а вже представники Антанти з Києва почали відшукуватись у справі Суверенної України - спасаючи неподільність Росії і отверто виступати проти самостійності України.

Після проголошення суверенності України, в 1918 р., в Києві появилися представники Антанти, з функціями консулів. Від Франції був Енно Еміль. Перед повстанням він виїхав до Одеси, під час повстання він не міг повернутися до Києва, тож почав "урядувати" з безпечнішого міста Одеси.

23 листопада 1918 року Енно вислав в одеських газетах заяву такого змісту:

"Держави Антанти через свого уповноваженого, французького консула в Києві, заявляють, що вони рішля не допускати ніякого порушення в справі відновлення порядку та реорганізації Росії, яке розпочали російські патріоти і яке піддержують союзники. Відбудова Росії, як держави, що входить до блоку держав переможців, демократичних країн Антанти, відбуватиметься згідно з бажаннями всіх патріотів і всіх елементів, що стоять за порядок в Росії. А щодо Південної Росії, держави Антанти стверджують свою непохитну волю піддержувати в ній порядок. Ця непохитна воля в найближчому часі буде підтримана збройною силою в такій кількості, як того вимагатимуть обставини". /І.Мазепа: Україна в огні й бурі революції 1917-1921. Том I, стор. 67-68/.

Одночасно з цією заявою в тих же газетах Енно оголосив і ще одну заяву, в якій заявив, що "держави Антанти визнають правительство на чолі з гетьманом і ні в яким разі не допустять вступу військ Петлюри до Києва". Але скоро переконався Енно, що могутньої революційної сили українського народу не залякає своїми погрозами і на його заяви ніхто не звернув уваги. Але з цієї першої лекції французька дипломатія нічого не навчилася і як побачимо далі робила помилки і шкоди як Україні, так і Франції.

2 грудня 1918 р. до Одеської пристані прибув перший французький воєнний корабель "М і р б а х", а слідом за ним, через кілька днів другий - "Ж ю с т і с". Так почасти, самовільно, в Українських водах Чорного моря з'являлися непрошені "союзники".

10 грудня "Українські війська зайняли Одесу. Тільки невелика частина міста залишалася в руках російських добровольців. Українці мали повну можливість поширити свою владу на ціле місто. Але Директорія, в зв'язку з своїми переговорами з Ено, заборонила ворожі кроки проти добровольців, яких промөгували французи".

/І.Мазепа, том I, ст. 69/

Тогож самого дня, 10.XII.1918 р. Ено післяв таку телеграму Голові Директорії: "Голові Директорії - Євпаторія і Київ. Антанта поставила собі метою боротьбу проти большевиків. Виходячи звідси, поперше, отряди добровольчеської армії, що перебувають в Києві, повинні вважатися за військові отряди під командою їх начальників і мати змогу носити належні їм військові ознаки. По друге - отряди добровольчеської армії повинні зберігти свою зброю. Потрете - при цих умовах отряди добровольчеської армії збережуть відносно Директорії повний нейтралітет. Четверте - я приїду у Київ після того, як буду мати контакт з командуваннями союзних військ, перебуваючи в дорозі. Пяте - мого приїзду отряди добровольчої армії візьмуть участь в боротьбі проти большевиків і будуть направлені на Одесу з тим, щоб приєднатися до армії генер. Денікіна. Нагадую, що армія генер. Денікіна користується моральною і матеріальною піддержкою Держав Згоди /Антанти/. Будь ласка, оповістіть про одержання цієї телеграми і вкажіть якісь ваші заходи. 10 грудня 1918 р. Ено". /П.Христак, том IV, стор. 28/.

Про наслідки такої телеграми і нерішучості Директорії неприйшлося довго чекати. "Наслідком цього рішення українськими військами довелося незабаром зовсім залишити місто. 17 грудня в одеському порті висадилися перші транспорти французького війська під командою ген. Б о р і у с а. Під впливом Ено він поставив вимогу українським військам, щоб вони залишили місто французам. За згодою Директорії вимоги Боріуса були виконані. Тоді Боріус передав управу Одесою російським добровольцям. На деякий час в Одесі запанували впливи російських реакційних кол на чолі з київським україножером Василен Щульгінном, що видавав там навіть свою газету "Россія", в якій, як і завжди, ганьбив український рух.

Та російському пануванню незабаром прийшов кінець. 13 січня 1919 р. до Одеси прибув штаб французької десантної дивізії на чолі з ген. д'Ансельмом і полк. Фрейденбергом. Ген. д'Ансельм почав свою діяльність з того, що видав наказ, в якому, на взір згадуваної відозви Ено, заявляв, що "Франція і союзники прийшли в Росію, щоб дати змогу всім чинникам доброї волі і патріотизму відновити порядок у краю". Про Україну в цім наказі навіть не згадувалося. Одночасно з цим наказом д'Ансельм поставив вимогу, щоб українські підрозділи звільнили для французьких військ район навколо Одеси. За згодою з Києва українські війська відступили на лінію Тираспіль-Біреула-Вознесенське-Миколаїв-Херсон". /Мазепа, 69/

Ено був відкликаний до Парижу і негайно виїхав, залишивши по собі прикрити і моральні та матеріальні шкоди для України.

14 грудня 1918 року війська УНР вступили в столицю України - Київ, ген. Скоропадський і його уряд відновилися від влади і передали її до рук Директорії, цим самим повстання закінчилося.

18 грудня з французькими військами в Одесу вступили Польки, Московські добровольчі відділи, Грецькі відділи та всякий інший збір. Московські чорносотенні кола за кілька днів організували свій тимчасовий "южно-русское" правительство. В наступних днях французи висаджували з моря дальше свої війська, танки, зброю, артилерію тощо і відтискати наші війська, які відступали без боїв на зарані договорену лінію.

Поміжю всяких переговорів з Антантськими представниками наших недержавних дипломатів, які кожне фальшиве слово рафінованого французького дипломата або військовика брали за правду і вірили в їх словну чесність, треба також констатувати в самій Директорії і Раді Міністрів розгубленість і не єдність оупроти ворогів

явних і закуклених у в'язках антантовських дипломатіях, як побачимо далі. А військово-мілітарних сил з ентузіазмом і запалом до війни зі всіма ворогами України було подостатком. В цей час "нейтральних" не було.

"Дід Луценко" /Іван Луценко, лікар і великий патріот/ заявив Урядові УНР бажання скинути в море Антанту, але не було дозволено. Ця нарішучість потім дуже помстилася.

Щоб переконати Антанту і виявити свою доброзичливість та заспокоїти міжнародні капіталістичні претензії на їх капіталовкладання на Україні, в кінці грудня 1918 р. Директорія оголосила Декларацію до урядів всіх держав, а в першу чергу до держав Антанти, в якій обіцялося, що

"всі міжнародні зобов'язання, всі вигоди міжнародного права являються обов'язковими для України і опаданням бувають Росії в міжнародних стосунках пропорціонально силам України переходить до останньої". /Християк, IV, ст.28/.

У відповідь на ноту Ено, з 10.XII.1918 р., Директорія відповіла своєю нотом, піславши з нею ген.Грекова, ген.Матвієва і Галіпа до Одеси, а в днях з 4 січня 1919 р. Уряд УНР звернувся по радіо до Головного Союзного Командування в Одесі з заявою; щоб представники Франції, Англії, Італії, Америки, Сербії і Греції в Буку - решті вжили відповідних заходів, щоб московські добровольчі відділи в Одесі і на півдні України не допускалися грабіжів військового майна належного УНР, яке потрібне Українській Армії в боротьбі з більшовиками.

Ні ген.Греков, ні нота, ні заява по радіо ніяких успіхів не досягли, бо в думці Франції і Московських добровольчих формацій з Одеси зробити військовою базу для боротьби з більшовиками і відновлення єдинства Росії.

Повернувшись до Києва Греков, Матвій і Галіп склали звіт Директорії, який потім з'явився в Київських газетах в днях 20 і 21 січня 1919 р. Тоді писалося в газетах, що "переговори Директорії з Союзниками в Одесі прийняли гарний оборот" і що в урядових Українських колах "сподіваються, що через кілька днів остаточно дійдуть до згоди", а одним з виданих успіхів є той, що україножера і москвофіла Ено вже підданимано з України. /Християк, IV, ст.40/.

Такі звичайні службові пересування у французькій дипломатії в Одесі в деяких осіб Директорії, Ради Міністрів і партіях посиляли віру в те, що можуть, Антанта з нами "ракується" і що "успіхи" запевнені. Як побачимо нижче, такі надії завели наші керівні чинники до великих помилок.

20 січня 1919 р. Директорія оформувала спеціальну місію до Антанти в Одесі, до неї входили: Назарук О., міністр преси і Остапенко С., міністр господарства, яка мала 21.I. Цю свою подорож до Одеси Назарук описує так:

"В день приїзду Галічан, 20 січня 1919 р., завізвали мене до Директорії і в присутності всіх її членів заявили, що разом з міністром народного господарства Остапенком поїду в дуже важній місії: до представників держав Антанти, головне ж до Французів, які там мали реальну силу.

Повноважність, виставлена на ім'я мое й Остапенка, уповноважила нас заключати іменем України всякі договори в справах політичних, торговельних і військових. Інструкція була коротка. Ви знаєте наше положення, нам до кінця треба корої допомоги, бо инакше Київ упаде.

Я витягнув нотес і просив подати мені точнішу інструкцію /Остапенка не було, прийшов пізніше/, наперед в справах військових.

-Якої допомоги?

-Виключно в матеріальних засобах. Вичисляли. Я писав. "Зрештою там є наш військовий представник, з яким порозумієтеся".

Даліше обговорили ми справу нашої державної самостійности й аграрну. Від цих двох умов не смів я відступити.

На другий день я був ще раз в Директорії. Хотів поговорити з Винниченком в чотири очі. Я знав, що в Одесі закладають в першу чергу його голову. Знав це й Винниченко. Він сказав мені:

- "Не важіться тим, що там зажадають мого уступлення - за большевизм. Ми вже раз зробили помилку в Вінниці, яка не дається направити. Я готов уступити".
...Коло 3-ої години з полудня ми виїхали екстреним під охороною січової стрілки, повідомивши Одесу апаратом Юза, що їде українська політична делегація.
...На одній зі станцій перед Одесою, де стояла вже французька залога, здержали наш поїзд. До нашого вагона вступив елегантний і дуже чемний французький офіцер і заявив нам, що не може пустити нас далше, поки не порозуміється з Одесою... За годину чи дві прийшов дозвіл пустити нас далше. І ми поїхали. Уже при першій отрічі з французьким військом запримітив я, що між ними крутяться російські офіцери з золотими погонами, або переодягнені в французькі мундирі /говорили між собою по російськи/. А як наш поїзд став на одеськім двірці, обскочив його невеличкий відділ золотопогонних офіцерів. Комендант його заявив по російськи, що ми арештовані... Коло 2 години добровольці вступилися з під нашого вагону... Прийшов наш аташе і повідомив нас, що полковник ФРЕЙДЕНБЕРГ /шеф штабу французького генерала Д'Аноельма/ просить нас до французької команди на 9 год. вечером.

...Поїхали. Приїжджало точно о 9 до французької команди... Їдемо... Коло год. 1/2 II вночі прийшов, наразті, шеф штабу французької армії пан полковник Фрейденберг... Ми представилися. Він рухом руки показав, щоб іти за ним... Пройшли дві чи три кімнати і знайшлися в його бірї.

ФРЕЙДЕНБЕРГ почав дослівно так:

- "Винниченко і Чеховський - ффють!" Тут слідував відповідний рух рукою і ногою.

Уже перші слова представника Франції, а особливо спосіб і жести, з якими він ~~показував~~ висказувався про ~~наших~~ начальних державних мужів мого народа - так мене заболіло, що аж знечулими... Але рівночасно пригадав я собі слова Винниченка, щоб я не в'язався нічим що до його особи, пригадав собі положення нашої столиці й держави - і сидів - хоть мав вражіння, що сиджу на розжарених углях... Фрейденберг був ласкав аргументувати своє "ффють". Він додав:

- "Вони мусять уступити за большевизм. Можете їх повісити".../це мав бути дотеп/.

- "Петлюра має також стушуватися"... Цего я зовсім не сподівався і сказав перериваючи:

- Петлюра за своєї антантські симпатії сидів в німецькій тюрмі...

- "Знаємо це. Але з вождем бандитів не кооперується французька армія. По якімсь часі може він вернути... Склад Директорії мусить бути змінений, розуміється за відомою і затвердженням Франції. Так змінена Директорія буде суверена"

- Який Ваш погляд на питання державної самостійности України? - Запитав я. Він відповів:

- "Я не політик. Наше завдання - боротьба з большевизмом. Справа самостійности України вирішиться в Парижі. Припускаю, що ухвалять плебісцит".

Було вже для мене ясним, що в французьких військових кругах противні були державній самостійности України. Французький полковник рубав далше:

- "Залізниця й фінанси підуть під безпосередній заряд і контроль Франції".

Я подумав собі, що це перше добре для нас услів'я і запитав, як це мало б виглядати в практиці.

- "Директорами стануть Французи, нижчі урядовці залишаться старі.

- "Українська армія має провадити війну проти большевиків і їм хоч би до Петербурга".

- "Директорія видасть і оповістить декларацію до Франції, в якій проситиме о протекторіят під оглядом політичним, мілітарним, фінансовим, в заграничній політиці і т.д. В декларації має бути сказано, що Україна відкликається до відомої благородности французької нації"... Далі буде.

ПЕРЕСУВНІ ПУНКТИ МЕДИЧНОЇ ОБСЛУГИ.

Інтернаціональна Юнія Робітників жіночого одягу /ІЮВ/ незабаром має організувати 12 пересувних пунктів медичної допомоги для обслуговування понад 100.000 робітників кравецької промисловості безпосередньо біля воріт фабрик і майстерень.

Ця Юнія, піонер у справі забезпечення медичною допомогою своїх членів, має чимало стаціонарних пунктів у Нью Йорку та по інших містах. Пересувні пункти дадуть змогу поширити справу подання медичної допомоги для тих підприємств, які існують далеко від стаціонарних пунктів і тому не можуть ними користуватись.

Організація пересувних пунктів коштуватиме близько 500.000 доларів. Перший пробний пункт було організовано в Пенсильванії, де під час недавніх гураганів і поведей він подав надзвичайно цінну допомогу жертвам катастрофи і за своєю героїчну працю був відзначений керівниками цивільної оборони.

Пересувні медичні пункти - це дуже великі авта з приймальною, кабінками для роздавання, кабінетом лікаря, рентгенівською та хемічною лабораторією.

Персонал такого пункту складається з лікаря, сестри і техника. Такий пункт може під'їздити до воріт кожної фабрики, навіть у найвіддаленіших місцевостях, і давати медичну допомогу безпосередньо на місці, а також періодично перевіряти стан здоров'я робітників, що дуже важливо для справи профілактики. Пенсильванський медичний пункт обслуговує пересічно 70 робітників тижнево.

Праця пересувного пункту полягає в загальному огляді і перевірці стану здоров'я робітників, рентгенівські знімки всіх частин тіла, визначення кров'яного тиснення, електро-кардіограми та огляд очей, вух, горла та носа. Крім того всіх робітників перевіряти щодо раку грудей, шкіри та матиці. Аналізи крові та сечі роблять у своїй лабораторії, а рентгенівські знімки посилають до спеціаліста у найближчому стаціонарному пункті.

Пересувні медичні пункти не лікують, а тільки встановлюють діагноз. Якщо виявиться, що робітник потребує лікування, його спрямовують до приватного лікаря, якому посилають детальні наслідки огляду та аналізів. Обслуга робітників такими пунктами є цілком безкоштовна.

Президент Юнії Дубіновський каже, що такі пункти особливо потрібні на півдні, середньому заході і далекому заході для тих членів Юнії, які живуть у віддалених місцевостях, мало населених, де нема стаціонарних пунктів.

Загальна Рада.

НАРОДЖЕННЯ НОВОЇ НАЦІЇ.

Політика Великобританії переведення територій Комонвелту на опосіб самоврядування може спричинитись до народження нової нації /х/ в Караїбському морі.

Делегати тринадцятих британських колоній в Караїбському морі, що збираються в Лондоні, обмірковують останні деталі про те, як і коли новий Караїбський Федеральний уряд почне працювати і об'єднає території, які лежать іноді на відстані в 1.000 миль одна від одної. Цей проєкт вже майже ціле століття час від часу стає знову на порядку денному.

Американці можуть побачити паралелю поміж тринадцятьма Бритійськими Караїбськими колоніями та тринадцятьма Бритійськими колоніями, які 1776 року утворили 3'єднані Держави Америки. Але у відміну тих обставин, завдяки яким повсталла Американська Декларація Незалежності, ініціатива федерального плану для Караїбських колоній належить переважно Великобританії. На цю федерацію Великобританія дивиться, як на логічний крок переведення колоній на самоврядування, - головну ціль всіх територій Комонвелту.

Караїбська Федерація дасть змогу трьом мільйонам островитян мати голос на світо-

/х/ На нашу думку справніше назвати: державно-адміністративна колоніальна одиниця.Ред.

вих асамблеях і спричинитися до зросту Вест Індії, де всі її громадяни, незалежно від кольору шкіри або расового походження, можуть самі керувати своїми справами.

Британські Караїбські території розкинуті понад тисячі миль одна від одної. Так само і продукція цих колоній дуже різноманітна, найголовніші з них: цукор, какао, кушкатний горіх, бавовна, мінерали, худоба; тютюн, будівельний ліс, нафта, цемент та кокосові горіхи.

Кожна окрема територія має не досить розвинену економіку, щоб існувати незалежно без постійної допомоги Британії. Але опаяні докупі під однією федеральним урядом, території можуть створити економічно сильну і політично потужну одиницю.

На кількох конференціях, що відбулись уже, починаючи від вересня 1947 р. зроблено вже дуже багато для створення такої федерації, і принципи федерації були прийняті більшістю населення островів Караїбського моря.

Бритійська Гвіяна, Бритійський Гондурас та Бірджіновські острови з економічних міркувань вирішили тим часом не входити до федерації, хоч Бритійська Гвіяна прийняла принципи співучасті у митовій унії. Кожна з цих територій має право вступити до федерації пізніше, коли захоче.

Запропонована конституція для нової нації /х/ визначить права та обов'язки федерального уряду та легіслатур окремих територій. Федеральна легіслатура має бути двопалатова, тобто має складатись з Верхньої палати, Сенату з 19 членів, призначуваних Генеральним губернатором, та Нижньої палати, палати Представників, що складатиметься з 45 обраних членів. Виконавча влада має складатись з Генерального Губернатора та Державної Ради з 14 членів на чолі з Прем'єром.

Ще не вирішено, де має бути столиця нової нації /х/, хоч більшість схильється на користь Гренади, острова недалеко від Тринідад.

Остаточне розв'язання справи залежить від самих представників Вест Індії, що зібрались в Лондоні. Якщо все піде добре і однозгідно, то коначної мети - створення уряду нової нації /х/ - можна сподіватись до кінця цього року. Загальна Рада.

ВЕЗУТЬ КАПІТАЛ НА ЧУЖИНУ.

В Нью Йорку відбулася недавно Краєва Конференція для Заграничної Торгівлі і на ній Містер Маршал Е. Йонг, віце-президент Монсанта Хімічної Компанії говорив про заграничні інвестиції американського капіталу, цебто про його вклад в індустриальні підприємства в заморських краях. Казав, що з них тутешні капіталісти збирають щороку в дивідендах і прибутках понад два білйони доларів, але це, казав, не найважливіша справа. Питання є про те, як їм збільшити чи принаймні утримати їх пайку на заграничних ринках для сотень різних американських продуктів, починаючи від хімікалій і пишучих машинок і кінчаючи на автомобілях і виробничих машинах.

У всіх краях тепер намагаються, щоб розвинути свої індустрії і зробитися все більш самовистачальними. Тому все трудніше буде збувати в них продукти американської промисловості. Тому, казав, Містер Йонг, "коли хочемо утримати нашу пайку торгів на найбільш надійних закорських ринках, то мусимо розширити нашу продукцію в самих тих заморських краях; а коли хочемо забезпечити собі приріст такого запасу сирових матеріалів, як треба для нашої економіки, то мусимо самі розвинути їх добування поза границями нашого краю".

З яких 2.500 американських корпорацій має свої філіяльні чи додаткові виробничі компанії в чужих краях. Інвестували в них понад 17,500.000.000 доларів; з того 10 білйонів в останніх десяти роках. Містер Йонг передбачує, що через двадцять літ американські інвестиції за границю дійдуть до 40 білйонів і прибутків з них впросто до п'яти білйонів або й понад шість. Жалував, що заамериканських корпорацій вкладає свій капітал в заграничні підприємства і що більше як половина того бізнесу припадає на яких два тузини корпорацій.

Тих кілька слів і цифер освітлюють нові шляхи так званого економічного імперіалізму.

Основу для британської імперії, що виросла протягом 17-19 століть, поклав розвиток британської промисловості. В Англії фабрична продукція почала розвиватися на добру сотню літ раніше, як в інших краях, і довгі часи вона мала монополію на постачання фабричного товару для широкого світу. Але виробництво було концентроване в самій Англії. Туди британські пароплави довозили зза моря потрібний сировий матеріал, британські фабрики його переробляли на готові продукти і експортери розсилали по світі. Такий чинник з того імперіалізму потрохи користали також британські робітники, що мали роботу і роботи для них прибувало.

Ледви треба казати, що до повоєнного добробуту в Америці найбільш причинився масовий експорт продуктів тутешньої промисловості.

Але кінчається. В чужих краях іде напружена індустріалізація для виробництва потрібного собі товару. Трудніше буде експортувати його відсиля. Тому, як каже Містер Їнг, американські промисловці повинні організувати індустріальне виробництво в чужих краях, бо тільки таким способом утримають там свій бізнес.

Які наслідки воно буде мати для тутешніх робітників, про те не говорив. Але виходило би, що як американські корпорації не будуть вже експортувати стільки індустріальних продуктів, скільки доси продавали за границею, але будуть виробляти в чужих краях для їх потреб, то мусить зменшитися продукція тутешніх фабрик і менше буде треба робочої сили.

/"Оборона", 7, 1956, Ньюарк/

ПОДРОЖУВАННЯ ДО ЧЕХО-СЛОВАЧЧИНИ.

В останньому часі з'явилися газетні вістки, що тепер до Ч-СР влегшені подорожі для всякого рода відвідин. В дійсності воно так не є.

Комуністичний режим Чехо-Словацької вабить своїх земляків до повернення на батьківщину, або на відвідини, на жаль для таких осіб там немає ніякої безпеки в тім, що вони без перешкод можуть повернутися до США.

Щоб інформувати своїх громадян, що хотіли б відвідати держави за залізною заслоною, Державний Департамент у Вашингтоні видав брошулку в 1956 році під назвою:

WHEN YOU GO ABROAD

Навіть ті чехи або словаки, чи іншої національності, що народилися в США, вступивши на територію Ч-СР, можуть бути, після тамешніх законів, уважатися за Чехо-Словацьких громадян, а тому можуть підлягати урядовим слідствам та карам за не виконання військової служби, про незаконний відхід з Ч-СР і т.д., бути арештовані і суджені.

Віза видана Чехо-Словацьким урядом до вступу до Ч-СР не дає права до виїзду з Ч-СР. Для цього треба виклопотати візу на виїзд з Ч-СР від уряду в Ч-СР, щоб можна було повернутися до США.

Державний Департамент США звертає увагу своїх громадян, які хотіли б відвідати Ч-СР, що не може заручити безпеку від турбот, слідства, арешту, що не будуть зараховані громадянами Ч-СР і що взагалі зможуть повернутися до США.

Ця сама пересторога відноситься й до тих громадян США тут народжених або натуралізованих, що хотіли б відвідати Румунію, Угорщину, Польщу або СРСР.

Я.Мамонтов.

Т В О Р Ч І С Т Ь .

Весна гука: вперед! вперед!

В тремтінні трав, в розмові вод,

В морях ночей, в потоках днів -

Один невпинний хоровад,

Один веселий заклик - опів:

Вперед! вперед!

Весна опіва: твори! твори!

Чаруйся грою творчих сил:

Вірай серпанком прійних снів

І темно-синій небосхил,

І шум гаїв, і цвіт степів...

Твори? твори!

Я.Мамонтів.

С Н И В Е С Н І Й .

Сни Весни лелійте,
Як безцінний дар.
Донше, донше ірійте
В сльозі ранніх чар.

Вірьте в казку ночі,
Вірьте в співи фей,
В іскри непорочні
Молодих очей.

Сни Весни лелійте,
Бо Весна - одна.
Пийте, друзі, пийте
Келихи до дна!

Кращий світ - омана.
Ліпше щастя - сон.
Вудучність незнана -
Випа над закон.

Краща мудрість - врода.
Розумніш за всіх -
Весняна природа
І веселий сміх.

Я.Мамонтов.

В А Л Ь С И В Е С Н И .

В тихому гомоні гаю
Чуються вальси Весни.
В чарах зеленого раю
Сняться чудові пів-сни.

Давні казки оживають
В шумі цвітучих садів.
Вальси Весни навівають
Мрійно-задумлений спів.

В білому цвіті акацій,
В тінях прозорих ночей
Бачуться постаті грацій,
Чуються поклони фей.

Спить же, душки мої чорні,
Доки ще вабить Весна:
Вальси Весни - неповторні,
Молодість - тільки одна.

А.Ходоровський.

В Е С Н А І 9 5 6 .

Вітай нам привабливий раю!
О, як утішно що дожив цього часу!
Вперед вітай живих, зелених розмаю.
Я росту з тобою як коник без оброку,
Оттой, що безжурно пасеться на луку,
Там скубе травичку, що Віг зіп'яв...
Він визирає своєю подруку,
Г'є господар поблизу прип'яв.
О, Господе! Ти всемогутчий звірів
натворив,
Людині в поміч - коня післав.
.....
Дві тисячі доходило вже віку.
А що далі? Що буде 1956-того року?
Либонь о, Боже Єдиний, Ти все знаєш!
Ти дбаєш про травичку у виростанні,
Ти за коні - і хробачки малі пам'ятаєш!
Тільки не за нас! Безправних, без
пристанща!

.....
.....
Трава зеленіє....
Сонечко падає - земельку нагріває!
А в просторі - далекий далечі синіють

Планети: Земля, Юпітер, Меркурій -
ніколи не сплять!
Все обертається. Предвічні рухомі
- тілеса!
.....
.....
Глаголю: вітай, вітай пташко - весна!
Чаруй, алмазом серця наповни!
Розкуй кайдани! І ту Удовеньку
На волю - на світ приведи!
.....
.....
Озоветься Удовенька страдними устами:
- Та як мені прийти? Вжуть кайдани!
Руки залізо ріже! Та чорні і тати!
Хіба ж подумав, про це, Всемогутчий?-
Вбірайтесь в шоломи, надівайте мечі
до боку!
Вперед, вперед до лютого бою!
Можна молитися й маршувати у кроки,
Брати на поміч коня з собою,
Г'є там пасеться на вигоні!
Тінями предків спілися до Волі!
Рятуй - визволяй Україну, що на при-
поні!

Радуйтеся весно! Застелю цвітами по полю!
Юли кайдани!
До бою ТИТАНЕ!

НОВА КНИЖКА.

Галина Шурба: ДАЛЕКИЙ СВІТ. Розповідь автобіографічна. Видала "Перемога" в Буенос-Айрес, Аргентина 1955. Сторінок 372. Ціна 3.00 долари. Продається у всіх українських книгарнях, або дістати від авторки:

Mrs. H.Shurba 1827 N. Franklin St., Philadelphia 22, Pa. U.S.A.

Дуже високої вартости твір, що читається з захопленням і насолодою. Подиться для всіх: віком, освітою і статтю інтелігента, робітника і селянина; учня, студента і вченого; хлопців і дівчат, чоловіків і жінок, дідусів і бабусь - всі з зацікавленням прочитають і довідаються про минуле життя авторки і про національні та соціальні відносини зпольщеної української шляхти перебуваючої в етнографічно - національній морі України: на Поділлі, Волині і Київщині в XIX столітті.

Авторка дуже реалістично змалювала пережите і бачене в свої дитячі роки, відчула ту матеріальну і духову прірву поміж різними соціальними станами населення і національними відносинами: поляками /дарма, що багато з них ще не так давно зпольщених з українських людей/ та "руськими хлопцями" /Українські селяне/.

Зарозумілість, розгуляність, розбещеність, лайдацтво і дикість польської шляхти - загуб "погуляти" з гараником по спинах українського закріпаченого селянина на їх маєтках.

Колішнина і "свячені ножі" будили в одних страх а в других віру, що ще прийде час розплати і кінець лиха.

Твір наповнений любов'ю до пригнобленого і утисненого українського трудового люду та презирством і погордою до всієї паразитарно-бундючної польсько-панської "вищої раси". Як з "руських" панів і козаків - уніятів, за лакомства немасні і щоб потрапити в "вищу расу" - панську, найперше приймали римське-католицтво а потім вже і поляками ставали.

Останнє польське повстання, на початку XIX століття проти Російської імперії дали ті наслідки, що проти польського панства були використані українські селяне та робітники, ніби обороняючи православну віру, і разом з тими попадали в нову неволю московську, до нових московських панів: з під польського економічного гараника під московсько - козаку нагайку.

Через цілий твір проходять перед читачем образки національної і соціальної неволі "руського хлопа" та розгараність польського шляхтича-загуби.

Твір має велике виховне значіння, повчаючи приклади з того часу дають зрозуміти тодішнє життя молоді, княцтва і старих: для одних як студія, для других як спогади.

Нова збагачена "новотворами", цебто селянською лексикою, взятих з забуття "хлопських" слів і надано їм повноправного літературного громадянства, зрозумілих і рідних для всього простору України.

Дуже бажаним є, щоб авторка як найскоріше випустила в світ чергові книжки автобіографічної розповіді, що будуть ще ближчі до сучасності і ще більш зацікавлять українське суспільство.

С.Хмелівський.

ЛІКВІДАЦІЯ УНІЯТСЬКОЇ ЦЕРКВИ НА ЗАКАРПАТТІ І В ЧЕХО-СЛОВАЧИНІ.

"...експансія РПЦ /Російської Православної Церкви.Ред./ на Балкани не була б можлива такою мірою, якою вона ведеться, без попередньої ліквідації греко-католицьких /уніятських.Ред./ церков. Тільки через насильне шиття до РПЦ греко-католицьких епархій у Галичині, на Пряшівщині, на Закарпатті й в Буковині /І/, РПЦ безпосередньо

сягнула своїми володіннями поза Карпати й змогла повести свою експансію в католицькій Словаччині й Угорщині. Унія в Галичині була ліквідована 8 - 9 березня 1946 р., /що насильно була заведена в 1595 році.Ред./, в Рудунії - в жовтні 1948 р., на Закарпатті /цеб то на Карпатській Україні.Ред./ - серпні 1949 р., на Пряшівщині - при кінці квітня 1950 р.

Цікаво з'ясувати, як РПЦ представляє цю ліквідацію. "На весні 1945 р. патріярх написав, - читаємо в ЖМП - послання до пастирів і вірних Греко-католицької Церкви, де він писав, що "православна церква чекає вашого /тобто грекокатоликів/ повороту до неї з відкритими обіймами, щоб ми всі, єдиною Руссю - Великою і Галицькою /1/ почували дійсно ове братерство в Христі й шляхом єдиної віри, в лоні святого православ'я, йшли до вічного спасіння..."

"8 лютого і 8 травня 1946 р. наступив поворот уніятів до віри предків, у батьківський дім" - закінчує з'ясувати цю справу ЖМП /ч.5, 1953, ст.27/. Так ніби між посланням московського патріярха й приєднаннями до РПЦ грекокатоликів не було арештів, мук, розстрілів, заслання єпископів і священників, як би не було тісної співпраці між московським патріярхатом та органами московської поліції в здійсненні експансії російського православ'я. Не випадково патріярх Алексій удостоївся аж двічі відзначення орденом трудового червоного прапора, в серпні 1946 р. "за заслуги в організації патріотичної роботи під час великої вітчизняної війни", а 9 листопада 1952 р. за видатну патріотичну діяльність під час і після неї /ЖМП ч.5, 1953, ст.28/.

На руїнах Греко-католицької Церкви на Пряшівщині майже цілкомито виросла "сестра російської православної церкви" - православна церква в Чехо-Словаччині, поскільки пряшівська єпархія разом з михайлівською /теж на Пряшівщині.Ред./ мають разом 3/4 всіх вірних цієї церкви. Як згадано, в січні 1946 р. православні парохії в Чехо-Словаччині, які до того часу находилися під юрисдикцією сербського патріярха, дісталися під контроль московського патріярха як екзархат. Московський патріярх назначив екзархом ростовського архієпископа Єлевферія, "заслуженого" вже приєднанням російської емігрантської церкви в Маньчжурії. В жовтні 1951 р. Чехо-Словаська православна церква отримала автокефалію, а в грудні Єлевферій став митрополитом празьким і всієї Чехо-Словаччини.

27 жовтня 1952 р. в Пряшіві відбувся перший "помістний" собор Чехо-Словаської церкви. Були присутні представники єпархій: празької, михайлівської, оломоуцько-брненської, пряшівської. Крім єпископів прибуло ще по дев'ять членів від кожної єпархіяльної ради, по шість представників від духовенства й вірних. Гостями були професори й студенти православного богословського факультету в Пряшіві та представники влади. Нарадами проводив, очевидно, митрополит Єлевферій і серед важливіших постанов того собору є резолюція про потребу "закріпити дружбу з СССР" /ЖМП ч.3, 1953, стор. 38/.

Цікаві дані знаходимо в ЖМП про православний богословський факультет у Пряшіві. Його відкрито восени 1950 р. і в 1954 р. факультет дав перший випуск богословів. Число їх 34 особи /ЖМП ч.7, 1954, стор.66/. За іншими даними на цьому факультеті висвячують після короткого теоретичного й практичного курсу, а даліше навчання проходить заочно /ЖМП ч.1, 1954, стор.72/.

В 1953 р. висвячено на єпископа Требішевського прот. Мих.Миллого. Він був одним із видатних діячів у справі переходу греко-католиків на православ'я /ЖМП ч.10, 1953, стор.21/. 2 жовтня 1954 р. вибрано єпископом оломоуцько-брненським Миколу Келлія, пароха в Петрові /2/ бардієвської округи в східній Словаччині /3/. Пострижений в ченці отримав він ім'я Купіянта. Висвячено його на єпископа 3 жовтня 1954 р. /ЖМП ч.2, 1955, стор. 68/. 23 жовтня 1954 р. в Празі відбулося свячення архимандрита Івана /Кухтина/ на титулярного єпископа Хатецького, який став вікарієм митрополита Єлевферія в Празі. До того часу він був доцентом богословського факультету в Пряшіві /ЖМП ч.2, 1955, стор.89/.

Органом православної церкви в Чехо-Словаччині є "Голос Православ'я", що виходить у трьох виданнях: у російському - з українським відділом, в чеському й словацькому/ЖМП ч. 3, 1955, стор. 79/.

Як бачимо, "сестра російської православної церкви" в Чехо-Словаччині, під керівництвом насланого Москвою митрополита Єлевферія, розбудовується коштом насильно зліквідованої Греко-католицької Церкви в Пряшівщині /4/. Журнал цієї церкви виходить попри російську в чеській і словацькій мовах, і це вказує, в якому напрямку вона має розвиватися далі. Вона з одного боку має стати розсадником русифікації, з другого боку має поширювати православ'я серед чеського й словацького народів". /"Український Самостійник" - 18.III.1956, Мюнхен. Стаття: Лев Ребет - Експансія Російської православної церкви після війни/.

Примітки Редакції "УГСлова": /1/ Тут вжито неправдиво назв окремих просторів Українського Закарпаття. Справно має бути так: Закарпаттям називаємо весь простір Української землі, що в свою чергу поділяється під такими назвами: Карпатська Україна /тепер УССР/, Пряшівщина /тепер Чехо-Словаччина, словаки цей простір називають "Вихідні Словенско"/, Потисся /тепер Угорщина/, Затишся /тепер Румунія/. /2/ Петрова, село Гардіївської округи, в 1930 році мала 429 громадян Ч-СР, з того було 412 уніятів, - українців, 2 словаки, 3 жидів і 14 циганів. /3/ Словаки називають Пряшівщину "Вихідні Словенско", отже вжитий термін автором: "в східній Словаччині" не правдивий, має бути "в Пряшівщині". /4/ До 24 квітня 1646 року все Закарпаття було православним, цього дня на Закарпатті насильно заведено Унію з Римом і православних обернено в Уніятів. Назву греко-католики поперше уведено за панування Марії Терезії в Австро-Угорщині в 1774 році

РОЗТАШОВАННЯ ІМПЕРІАЛЬНИХ ФРАНЦУЗЬКИХ ВІЙСЬК.

"Державний секретар міністерства оборони Франції, Макс Лажен подав до відома, як розташовані французькі війська в Європі, північній Африці та інших заморських країнах. Із загальної кількості 688 тисяч вояків, на французькій території в Європі стаціонує 207 тисяч, в Німеччині 86 тисяч, в північній Африці 334 тисячі і в інших заморських краях 61 тисяч вояків.

Із повідомлення Макса Лажена відомо, що в північній Африці французькі відділи розділені в такий спосіб: Альжирія - 191 тисяч, Марокко - 105 тисяч і Тунезія - 38 тисяч вояків. Із загальної кількості вояків до 49 % це професіонали, решта це молоді люди, які відбувають свою 18 - місячну військову службу.

Лажен заступає думку, щоб із альжирців творити мішані відділи /альжирців і французів/. Частини зложені з Альжирців, на думку Лажена, повинні бути вислані до Франції і Німеччини.

Французький експедиційний корпус в Індокитаї начислює сьогодні 20 тисяч вояків. Виведення французьких військ з Індокитаю буде продовжуватися і в квітні в східній Азії останеться всього 10 тисяч.

М. Лажен підкреслює, що поворотці з Індокитаю, перед висланням їх до північної Африки, повинні одержати вповні заслужену 3 - місячну відпустку". /"Українець - Час", 18.III.1956, Париж/.

МОВА В РАДІОВІСІЛЬНИХ.

"Недавно ми подали вістку що католицький кардинал, що є ординарієм дієцезії в Шикаго, заборонив своїм підлеглим парохіям дозволяти співати в церквах польські побожні пісні, а тільки англійські. Цим питанням, яке зрештою є характеристичне для певних з походження айриських кол в 3'єднаних Державах Америки, ми не займалися більш, бо Церква в нашій країні є вповні відділена від держави і тому питання мови Богослужби і побожних пісень повинна займатися дана релігійна громада /в данім випадку католики

всіх обрядів/. Інша справа - це питання мови в радіовисланнях і в телевізії. Ця справа підлягає державному наглядові і тому повинна цікавити всіх громадян без огляду на їхнє національне походження чи релігійну приналежність.

Оце повідомляє "Полішен-Американ Джонал", ч.6 за 1956, що один урядник Федеральної Комунікаційної Комісії відкинув аплікацію Леона Вишатицького з Бофало, власника місц. евої радіової станції в польській і інших мовах, в справі ліцензії на телевізію та кож у польській мові. Комісія подала як причину відкинення те, що радіова станція Вишатицького передає за багато аудій в польській мові і в інших неанглійських мовах.

Нема сумніву, що це рішення урядника згаданої федеральної комісії є проти конституційною дискримінацією неанглійських мов. Рішення урядника "ФКК" звертається в даному випадку виразно не тільки проти польської, але й проти інших мов. Тому конгресмен з Мічигану Майкрович /демократ/ вніс проти цього урядника "ФКК" протест до самого голови цієї корпорації з домаганнями, щоб ця постанова урядника комісії була змінена. Майкрович висловлює переконання, що погляди згаданого урядника не є поглядами голови комісії. Майкрович у своїм протесті дає таке обґрунтування свого погляду:

"В США є понад 25 мільйонів громадян, які походження з поза Америки. Вони є горді, що належать до США. Ми завжди гордилися в США, що в нас є свобода слова і думки. В нашій країні виходять і поширені численні часописи для читачів у мові їх походження; існуючі Церкви і школи в мові предків; ведуться радіоаудії в різних мовах за згодою Федеральної Комунікаційної Комісії. А тут хтось нагло постановив перевернути цілковито американську традицію і політику, яка здобула для нашої країни повагу в цілیم світі як рай для всіх, хто тут шукає толеранції, свободи думки і слова.

Наш американський народ, не є народом одної мови. Наша велич походить у великій мірі з причинників культури і традиції різних національних груп, які охоплює наш народ. Якби відтяти ці імміграційні групи від мови і культури їх країни, то це не зробить їх ліпшими Американцями. Ніхто не може бути добрим Американцем, якщо він не продовжує культури своїх предків. Я скажу, що радше той не є добрим Американцем, хто відрікається традиції своїх предків і соромиться тої країни, з якої походить його батьки".

Гкінці Майкрович підкреслює, що така опінія, яку заступає згаданий урядник комісії, що відкинув телевізійну програму в неанглійській мові, буде використана комуністами проти США, що, мовляв, наша країна не є щира в обороні свободи слова і толеранції. Тому Майкрович переконаний, що голова комісії скасує рішення урядника. /"Народна Воля", 15.IV.1956/.

І К Р О Ї Д И. "Українець - Час" з II.III.1956 повідомляє, що колишній президент Франції - Генсан Оріоль з дружиною прибув до Москви, як гость маршала Ворошилова. Побували вони й у Київі. Ця подорож має підготувати візити далішні ікроїдам. Під час побуту у Москві, Оріоль мав розмови з визначними урядовими і партійними особистостями СССР.

"Українська Думка" з 22.III.1956, Лондон, повідомляє: Перед кількома днями повернулася з Москви делегація данського уряду під керівництвом прем'єра і міністра закордонних справ Г. Ганзена.

КНИЖКИ, які можна набувати від видавництва "УКРАЇНСЬКЕ ГРОМАДСЬКЕ СЛОВО":

1. М.Шалопал: Схема життямсу. Автобіографічний шкіц. З трьома фотографіями Ціна \$ 1.-
2. П.Богацький, М.Шалопал, А.Животко: Українська Хата. Спогади. 1909-1914 роки." \$ 1.-
3. Іван Завзятій: Блудний син. Роман у двох частинах. Сторінок 296. Мінхен 1955. \$ 2.-
4. І.Кам'янецький: Німці й Україна. Відносини німців до українців.Вінніпег. \$ 0.70.
5. Никифор Григорійв: Польки на Україні. Польсько-Українські відносини. \$ 0.65.
6. Никифор Григорійв: Українська боротьба за державу в 1917 - 1920 рр. Чому українці не вдержали своєї держави..... \$ 0.60.

x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x-x